

Andrzej F. Dziuba

"Los fundamentos de la etica y la moral", Ramon Benito de la Rosa y Carpio, Santiago de los Caballeros 2009 : [recenzja]

Collectanea Theologica 80/1, 212-215

2010

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

da się zaliczyć do jakiegś istniejącej już koncepcji. Za podstawowe pojęcie integrujące wybrano w *Leksykonie* termin „tekst”, do którego odwołują się perspektywiczne zarówno dyscypliny teologiczne jak i inne dziedziny kulturoznawcze. Biblię traktuje się jako zbiór różnych tekstów wspólnie tworzących jeden „supertekst” (s. XVI). W celu właściwego zrozumienia tego tekstu wykorzystane należy teorie, metody, koncepcje i pojęcia wszystkich dyscyplin naukowych, zajmujących się wyjaśnianiem tekstów. Pole rozumienia językowego, literackiego, historycznego, teologicznego i filozoficznego tworzyć ma wspólną bazę hermeneutyki biblijnej, która otwiera możliwość rozumienia i interpretacji tekstów biblijnych we wszystkich ich aspektach.

Prezentowany *Lexikon der Bibelhermeneutik* stanowi z pewnością niezbędną pomoc i dzieło standardowe dla wszystkich osób zajmujących się szukaniem sensu i interpretowaniem tekstów Pisma Świętego. W sposób klarowny, syntetycznie przedstawia on pojęcia, metody, teorie i koncepcje hermeneutyki biblijnej z punktów widzenia różnych dziedzin nauki. Można uznać go za nowoczesne narzędzie wielopłaszczyznowej analizy i interpretacji tekstów biblijnych. Przy poszczególnych hasłach podana została również, głównie niemieckojęzyczna, bibliografia. Niewątpliwą zaletą niniejszego opracowania jest szerokie spojrzenie na tekst biblijny jako tekst literacki i przybliżenie nowych metod wykorzystywanych w badaniach nad tekstami. Godnymi pochwały są chęć przeciwstawienia się marginalizowaniu Biblii w czasach współczesnych i sformułowanie nowego paradygmatu hermeneutycznego. Jednakże to proponowane, multidyscyplinarne podejście do tekstów Pisma Świętego niesie też ze sobą pewne niebezpieczeństwo. Biblia jako słowo Boga ma charakter natchniony, jest księgą wiary i nie można o tym zapominać. Dlatego w poszukiwaniu jej sensu należy zachować dużo ostrożności. Nie można ograniczyć się do traktowania Biblii tylko jako „supertekstu” czy też „tekstu *par excellence* naszej kultury” (s. XIII).

Andrzej Jacek Najda, Łomża

Abp Ramon Benito de la ROSA Y CARPIO, *Los fundamentos de la etica y la moral*, Pontificia Universidad Catolica Madre y Maestra, Santiago de los Caballeros, Republica Dominicana 2009, ss. 144.

Problematyka życia i postaw człowieka jest zagadnieniem niezwykle żywym i ciekawym się dużym zainteresowaniem badaczy. Jest to dotykanie istotowych kwestii, które – mniej czy bardziej świadomie – nie są obojętne osobie ludzkiej, są bowiem realizmem życia. Naturalne, że człowiek, w całym gąszczu szczegó-

łowych kwestii, zawsze pyta o fundamenty, o najbardziej podstawowe zasady i principia. Kwestie te są tym bardziej interesujące, gdy dotyczą etyki i moralności. Tutaj jawi się niezwykle bogactwo, wręcz trudne do prostej systematyki.

W serii „Documentos” Papieskiego Uniwersytetu Katolickiego Matka i Nauczycielka w Santiago de los Caballeros w Republice Dominikańskiej ukała się praca podejmująca tę tematykę. Jej autor jest arcybiskupem metropolitą Santiago de los Caballeros. W swej działalności kościelnej był m.in. biskupem Higuey, działa także w Departamencie Katechezy i Edukacji CELAM i innych organizacjach. Był przewodniczącym Konferencji Episkopatu Dominikany. Jest autorem ok. 30 książek, licznych artykułów i opracowań. Niezwykle aktywny w mediach.

Całość opracowania otwiera spis treści (s. 3), a z kolei zamieszczono swoiste syntetyczne zakreszenie założeń metodologicznych i charakter książki (s. 5). Ciekawa jest prezentacja pióra prof. dr. Agrypino Nunez C o l l a d o, rektora wspomnianego uniwersytetu (s. 7-10).

Książkę otwiera *Wstęp* (s. 11-17), a następnie wyróżniono dwanaście tematów, które zdają się fundamentalne w płaszczyźnie etycznej oraz moralnej (s. 16) i tak zostały przedstawione (s. 19-78). Najpierw wskazano na Jezusa Chrystusa, jako fundamentalną prawdę całego dzieła. Pytanie o dobro i zło odpowiada na szczególne pytania ludzkości. Wolność, prawo, sumienie i prawda to kolejne tematy, które są ze sobą ściśle powiązane.

Autor pyta o ostateczne i najwyższe dobro, a z drugiej strony o wewnętrzne zło. Godność osoby jawi się jako szczególnie fundamentalna kwestia antropologiczna. Wiara i moralność wiążą się ściśle z łaską i posłuszeństwem. Wreszcie ostatni temat to Kościół. Treściowo dodano jeszcze zakończenie (s. 79-80).

Drugą część książki stanowi *Aneks* (s. 81-142). Podzielny on został na dwa bloki: *Ćwiczenia refleksji* (s. 83-88) i *Inne lektury uzupełniające* (s. 89-142).

Pierwszy zawiera rozważania nad niedopuszczalnymi teoriami lub tendencjami moralnymi. Następnie ukazuje wybrane zdania używane poprawnie. Natomiast drugi omawia siedem zagadnień szczegółowych. Wychodząc od Ducha Prawy, wskazuje na relacje między wolnością i prawem oraz sumieniem i wolnością. Wskazano także na przykazania pozytywne i negatywne. Wymowny jest tytuł jednego z kolejnych tematów: *Męczeństwo i wierność etyce i moralności*. Wskazano jeszcze na relacje między etyką a polityką. Całość kończą uwagi o praktykach profesjonalnych i etyce oraz krótkie *Zakończenie*. Książkę zamykają schematyczne przypisy (s. 143-144).

Oto ukazał się komentarz do bardzo dyskutowanej encykliki Jana Pawła II *Veritatis splendor* z 1993 r. Jest to interesująca próba przybliżenia jej problematyki z jednoczesnymi bardziej szczegółowymi odniesieniami praktyczny-

mi. Głównie chodzi o fundamentalne kwestie etyczne i moralne podejmowane w tym dokumencie. Jest to jednocześnie dobre wprowadzenie w lekturę encykliki.

Warto zauważyć, że w pierwszej części każdy z rozdziałów rozpoczyna swoje motto biblijne, potem zamieszczono komentarz doktrynalny do danego tematu i, jako kontynuacja, proponowana jest odpowiednia lektura, zazwyczaj pochodząca z *Veritatis splendor*. Jest to interesująca konstrukcja formalna. Pozwala szerzej sięgać do oryginału tekstu, a czasem i weryfikacji proponowanych analiz.

Natomiast *Aneks* podaje ćwiczenia do osobistej refleksji i uzupełniające lektury. Nadaje to temu studium charakter bardziej pedagogiczny. Trzeba przyznać, że części te w znacznym stopniu odstają od siebie. Jednak razem wzięte jawią się jako skrótowy materiał z zakresu teologii moralnej fundamentalnej, w niektórych kręgach zwany teologią moralną ogólną. Autor dotyka bowiem prawie wszystkich zasadniczych problemów, które współcześnie wchodzi w zakres tej części teologii moralnej. Interesujące jest wskazanie, właśnie w tej problematyce, tak wielu odniesień do *Veritatis splendor*. Ich wyakcentowanie jest bardzo cenne i jednocześnie pouczające.

Prezentowana książka może być pomocą w studium zagadnień teologii moralnej, a jednocześnie także ważnym materiałem w formacji chrześcijańskiej. Dla człowieka wiary te dwie płaszczyzny ściśle się łączą. Współcześni liderzy ewangelizacyjny wymagają takiej systematycznej pomocy.

Ciekawe jest zestawienie we *Wstępie* dziesięciu współczesnych wiodących tematów, które podejmuje *Veritatis splendor* (s. 13-14). Autor słusznie wskazuje, że pierwszy raz papież podejmuje w dokumencie tej rangi problematykę moralną. Co więcej, wybrzmiewa swoista radość z tego faktu.

Abp R.B. de la Rosa y Carpio wskazuje wyraźnie, że odpowiedź na wszystkie podstawowe pytania odnoszące się do życia człowieka można odnaleźć w Dekalogu, Katechizmie Kościoła Katolickiego i encyklice *Veritatis splendor* (s. 79-80). Takie stanowisko świadczy o bardzo klarownym rozeznaniu nauczania kościelnego, a jednocześnie dużym doświadczeniu ewangelizacyjnym.

Przypisy faktycznie sprowadzają się do cytowanej encykliki. Szkoda, że nie uwzględniono szerszej lektury, a zwłaszcza rodzimej, dominikańskiej, czy szerzej, z kręgu myśli latynoamerykańskiej i karaibskiej. Dla Europejczyka byłaby to szansa doświadczenia uniwersalności teologii, a przez nią i Kościoła. Byłoby to też przybliżeniem zainteresowań wokół tej encykliki czy zagadnień w niej podejmowanych w tamtejszym środowiskach duszpasterskich i naukowych.

Książka jest napisana językiem bardzo komunikatywnym i stwarzającym atmosferę ku życzliwej lekturze. Nie wybrzmiewają w niej zasadniczo typowe dla

tej części Kościoła elementy teologii wyzwolenia. Wydaje się, że autor potrafi wznieść się ponad, niestety, ciągle jeszcze obecne jest błędne i jednostronne rozróżnienie orędzia Ewangelii. Nawet podjęta problematyka polityki ukazana jest we właściwym ramach nauczania kościelnego. Interesujące są odniesienia bezpośrednie do Republiki Dominikańskiej i Ameryki Łacińskiej (s. 113, 123, 124). Miłym akcentem jest wskazanie na Polskę jako kraj, w którym Jan Paweł II zdobył doświadczenie obrony wolności (s. 30).

Interesującym elementem książki jest jej ubilijnienie, które nie ogranicza się tylko do cytatów. Teksty Pisma Świętego niejednokrotnie stanowią ważny materiał inspirujący oraz doktrynalny.

Ważnym przesłaniem całego opracowania jest zdecydowane wskazanie na znacznie etyki i moralności w rozwiązaniu problemów społecznych, ekonomicznych czy politycznych. Trzeba zatem dotykać wnętrza człowieka i tam poszukiwać przemiany. Zatem przyszłość i wszelkie pozytywne rozwiązania problemów leżą w sferze etycznej. Jednak współczesna kultura oraz ideologie, a niestety także filozofie, etyki i teologie, proponują dostosowanie wartości do wolności człowieka.

Książka dominikańskiego teologa i pasterza zdaje się przybliżać do encykliki *Veritatis splendor*, do jej podstawowego przesłania prawdy moralnej. Wydaje się bowiem, że właśnie ta encyklika w pewnym sensie nakreśliła perspektywy życia chrześcijańskiego na XXI w., a jednocześnie nie można pominąć jej znaczenie w płaszczyźnie eschatologicznego wychylenia każdego człowieka, a więc odniesienia do transcendencji.

bp Andrzej F. Dziuba, Łowicz

Javier Lozano BARRAGAN, *La vita nella morte*, Citta del Vaticano 2009, ss. 559 + CD.

Człowiek pozostaje zawsze głównym przedmiotem wszystkiego, co dzieje się wokół niego. Co więcej, on jest zazwyczaj także podmiotem. Jedną ze sfer zainteresowań człowieka jest kwestia jego życia i zdrowia. W tej dziedzinie pojawiła się ogromnie dużo pozycji, abstrahując od fachowej literatury medycznej. To płaszczyzna spojrzenia wielu nauk i dyscyplin oraz ich szczegółowych specjalności. To m.in. antropologia, biologia, filozofia i teologia

Ostatnio kard. Javier Lozano Barragan, przewodniczący Papieskiej Rady ds. Duszpasterstwa Służby Zdrowia, opublikował monumentalne opracowanie stanowiące przegląd wielu zagadnień z tych dziedzin. Jest on redaktorem naczelnym słynnego periodyku wydawanego przez Radę „Dolentium Hominum”,